

Cestovní zpráva ze studijní cesty do švýcarských knihoven

Termín: 26. – 29. 10. 2011

Účastníci: Ing. Aleš Brožek – ředitel Severočeské vědecké knihovny v Ústí n.L. a dalších 44 českých knihovníků

Doprava: Autobusem společně s dalšími 44 knihovníky. Odjezd 26.10. 2011 v 6:00 hodin z Prahy (překročení hranic ca v 8:00 hod), návrat 30.10., příjezd do Prahy v 6:00 hodin.

Ubytování: Ibis Konstanz, Benediktinerplatz 9, D-78467 Konstanz (1. noc), Jugendherberge Basel St. Alban, St. Alban-Kirchrain 10, 4052 Basel (BS) (2. noc) Jugendherberge Lausanne, chemin du Bois-de-Vaux 36, 1007 Lausanne (VD) (3. noc) Autobus (4. noc)

Navštívené instituce:

1. den – 26. 10. 2011 (středa)

Stiftsbibliothek St. Gallen, Klosterhof 6D, 9004 St. Gallen Je to nejstarší švýcarská knihovna. Má 140 tisíc svazků v depozitářích a 30 tisíc svazků ve studovně. Knihy vydané po r. 1900 si lze půjčit domů. Slouží k tomu BibliOpass, který se dá užívat v 600 švýcarských knihoven. Od r. 1997 probíhá rekatalogizace fondu a údaje o něm lze zjistit z online katalogu v systému Aleph. Nejvzácnější jsou rukopisy (kolem 2100). V barokní studovně jsme si prohlédli staré notové záznamy, nejstarší publikaci, která zachycuje německé texty (latinsko-starogermánský slovník) i repliku vzácného globusu, o který přišli sanktgallenští občané, když byl odvezen do Curychu. Více informací na http://www.bistum-stgallen.ch/front_content.php?idcat=87&lang=1, <http://www.stiftsbibliothek.ch/> Placená prohlídka ve dvou skupinách – v angličtině a němčině.

2. den – 27. 10. 2011 (čtvrtek)

Winterthurer Bibliotheken, Winterthur (Studienbibliothek, Stadtbibliothek), Museumstrasse 52, 8400 Winterthur Podobně jako naše knihovna má dvě hlavní budovy, v jedné provozuje vědeckou funkci, ve druhé lidovou. Nejprve jsme navštívili první budovu, která se nazývá Studienbibliothek a je mezi obyvateli města poměrně málo známá (většina nás posílala do druhé budovy, když jsme se ptali na cestu). Studijní knihovna byla přestěhována v r. 2003 do nové (historické) budovy, když zároveň došlo k jejímu rozdělení. Zaměstnává 50 pracovníků (Winterthur je šesté největší švýcarské město, má 17 muzeí a knihovny už od 16. století), v loňském roce měli 1,1 mil. knih. jednotek, 600 tisíc návštěv, 650 akcí, 25 tisíc registr. čtenářů. Dospělí platí 40 ŠFr ročně, děti do 16 let zdarma, rodinná průkazka 70 ŠFr. V poslední době se zaměřují na čtenářskou gramotnost, vzdělávání a integraci menšin. Údajně byli první v Evropě, kdo zavedl samoobslužný automatizovaný systém, pro čtenáře. Mají otevřeno 55 hodin týdně a 6 poboček, kde organizují programy pro rodiny, miminka, jsou místem setkávání. Studijní knihovna se zaměřuje na místní historii (zaujaly mne šanony, v nichž mají reprodukce 60 tisíc fotografií a pohlednic ukazující jednotlivé winterthurnské ulice

a budovy), uchovávají 200 pozůstalostí. Ukázali nám dopisy Brahmsa, partitury Mozarta, fotografie vytvořené při přeletu Alp balónem v r. 1900. V městské budově jsme si prohlédli bibliobox, který je v chodbě před knihovnou (elektronický vstup v době zavření knihovny přiložením průkazu ke čtečce u dveří) a který vydává potvrzení o vrácení knihovnických jednotek. Pochlubili se integrovanou knihovnou, která vznikla před 10 lety na podporu cizinců (ve Winterthuru jich je už 30 %), pomáhají jim při výuce němčiny (v knihovně tabule, kde se umísťují inzeráty dobrovolníků – učitelů němčiny tandemové výuky, knihovna vydala pro učitele příručku, zároveň nedávno vydali cvičebnice pro žáky jednotlivých tříd, aby dokázali využívat informací z knihovny (jednotlivé učebnice jsem dovezl do naší knihovny pro inspiraci). Další informace na http://bibliotheken.winterthur.ch/home/?no_cache=1, <http://bibliotheken.winterthur.ch/integrationsbibliothek/>

Následoval přejezd do Basileje, kde jsme se rozdělili do 2 skupin. Skupina, kde jsem byl já, navštívila ve 14,30 hodin **Universität Basel, Juristische Fakultät, Bibliothek, Peter Merian-Weg 8, 4002 Basel** Prohlídka poměrně nové knihovny (2006), v angličtině. Je ve 2 patrech, mají systém Aleph, ve volném výběru knihy, místo nichž při vypůjčení se na jejich místo vkládají karty. Pracuje zde 7 zaměstnanců, 70 tisíc sv. ve volném výběru, 30 tisíc ve skladech. Studenti odevzdávají 7 ks diplomových prací, 3 se dají do univerzitní knihovny a tři do Národní knihovny v Bernu. Další informace na <http://ius.unibas.ch/bibliothek/>, <http://ius.unibas.ch/fakultaet/informationen/bildergalerie/>

3. den – 28. 10. 2011 (pátek)

Dopoledne navštívena **Schweizerische Nationalbibliothek, Hallwylstrasse 15, CH-3003 Bern**. Vzhledem k tomu, že organizátoři se spletli a dojednali návštěvu o den dříve, proběhla zkrácená prohlídka po národní knihovně, a to pouze v němčině. Protože účastníci zájezdu neuměli příliš německy, tlumočil jsem oběma skupinám, do nichž jsme se museli rozdělit. Budova je z r. 1930 (v budově, kde byla NK předtím, je nyní národní archiv), z konzervačních důvodů uvolněny nadzemní patra a v r. 2005 vybudovány dva podzemní sklady (7 a 4 patra), kde je uloženo 3-4 milionů kn.j. se zaměřením na švýcarskou historii, literaturu, umění a architekturu, současně provádějí mikrofilmování a digitalizaci (mikrofilmy mají delší životnost než datové nosiče). Do knihovny je bezplatný vstup a 60minutový bezplatný přístup na internet (k němu se půjčí uživateli kabel). Další informace na <http://www.nb.admin.ch/>

Odpoledne navštívena **Bibliothèque de Genève, Promenade des Bastions 1, 1211 Genève 4**. Prohlídka ve francouzštině. Knihovna ze 16. století, založil ji J. Calvé současně s univerzitou. V 19. století se rozdělila na vědeckou a městskou knihovnu (tu navštívila druhá skupina). Je centrem ikonografie, má i hudební oddělení. Vzhledem ke konkurenci Google začali rozšiřovat nabídku služeb kvůli klesajícímu zájmu. Lákají na atraktivní výstavy (v době, kdy jsme knihovnu navštívili, byla zde instalována výstava zapůjčená z USA). Zaměstnává 140 pracovníků, na akvizici mají ročně 1,5 mil. ŠFr (celkový rozpočet je 16 milionů ŠFr), 2-3 mil. kn.j., 200 tisíc starých tisků, 150 tisíc absenčních výpůjček, 20 tisíc čtenářů, zdarma vstup (zdarma je i vstup do muzeí v tomto městě), mapová sbírka (nedostatek pracovníků na její zpracování) a sbírku plakátů. Pracují na souborném katalogu plakátů. Schránka na zpětnou vazbu od čtenářů. Další informace na <http://www.villee.ch/bge/index.html>.

Ve večerních hodinách jsme si prohlédli bez průvodce **EPFL Bibliothèque - Rolex Learning Center, Station 20, CH-1015 Lausanne**. Je to moderní budova s odvážným architektonickým řešením (jednopatrová budova se zvlněnou podlahou umožňující vytváření příjemných oddychových zón. Další informace na <http://www.rolexlearningcenter.ch/> - <http://library.epfl.ch/>

4. den – 29. 10. 2011 (sobota)

Dopoledne navštívena **Valais Romand, Médiathèque Valais, Avenue de Pratifori 18, CH - 1950 Sion**. Úvod a prohlídka v angličtině. Jedná se o knihovnu ze sdružení Valais/Wallis. Knihovny sdružení uplatňují systém řízení Bibliovalais Excellence – odpovídající ISO 9001 a ISO 14001 (nyní už udělen 50 knihovnám). V budově byla původně vojenská zbrojnice, jako mediátka slouží od r. 1990, v r. 2001 vybudován volný přístup, v r. 2015 má být dokončena přestavba podle knihovnických požadavků. Pro nákup fondu a školení využívají nadace Bibliomedia Swiss (také pro knihovny v Solothurnu a Lausanne). Podobné mediátéky nyní na 4 místech v kantonu. Zaveden knihovnický systém Virtua, webové stránky mají s Wiki. Kanton je malý (300 tisíc obyvatel), největší město je navštívený Sion. Kvůli špatné dopravní dostupnosti (hornatý kanton na jihu Švýcarska) jsou knihovny decentralizovány, přesto ale byly zavedeny legitimace (Bibliopass) platné nyní už v 600 knihovnách. Více na <http://www.mediathèque.ch/valais/sion.html> a <http://www.bibliovalais.ch/valais/bibliovalais-excellence.html>

Cestou zpět do České republiky ještě navštívena knihovna v Curychu, a to **Universität Zürich, Rechtswissenschaftliches Institut, Bibliothek, Rämistrasse 74 /27, CH-8001 Zürich**. Zástupce ředitele nás provedl po nově vybudované knihovně, která vznikla zastřešením dvora. Podobá se budově Národní technické knihovny v Praze, ale díky obložení ve dřevě (javor) a řeckému mramoru působí mnohem příjemněji. Stavba proběhla v letech 2000 až 2007. Ve fondu je 20 tisíc kn.j., v budově je 500 studijních míst, zaměstnává 25 osob. Budovu navrhl španělský architekt, který chtěl vybudovat barokní knihovnu (knihy u zdí). Mají problémy v letních měsících s udržováním nízké teploty, protože švýcarské zákony nepovolují chlazení budov (šetření s energií). Další informace na <http://www.rwi.uzh.ch/bibliothek.html>

Přínosy studijní cesty: navázání osobních kontaktů s kolegy ve švýcarských knihovnách reprezentace českého knihovnictví (byly předány informační materiály o krajských knihovnách a propagační publikace o ČR) získání poznatků z řízení a financování knihoven prohlídka prostor knihoven včetně skladů knihovního fondu získání dokumentů o švýcarských knihovnách do knihovního fondu (viz seznam)

Seznam získaných publikací:

Präsent. Zum 350-Jahr-Jubiläum der Winterthurer Bibliotheken. Winterthur 2010. 978-3--908050-32-2 Schweizerische Landesbibliothek. Renovation und Erweiterung 1994-2001. Bern 2001. 3-907078-62-4

Zpracoval: Ing. A. Brožek